

EINDRAPPORTAGE THEMAGROEP ZORG PARTIJ VAN DE ARBEID AMSTERDAM

In januari 2016 kwam de themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam voor het eerst bijeen. Met een vrij mandaat van de partij mochten we 'van alles' vinden over zorg in relatie tot de stad.

We hebben de keuze gemaakt de positie van een aantal kwetsbare groepen in de stad nader te beschouwen, zonder ook maar een moment de pretentie te hebben volledig te kunnen zijn. Dat kan niet in een periode van vijf maanden en daarvoor zijn er (gelukkig) te veel instanties die zich om het lot van de meest kwetsbaren bekommeren.

We denken niet dat we veel gevloekt hebben in de sociaaldemocratische kerk. We komen in de vorm van stellingen tot een aantal politieke conclusies van stevig linkse signatuur. Dat doen we niet zomaar. Daar ging, in de vorm van werkbezoeken, veldwerk aan vooraf. We hebben gesproken met de mensen – professionals en (veel) vrijwilligers – die op de werkvloer actief zijn met hen die het in de stad niet gemaakt hebben of die de regie over het eigen leven hebben verloren. Waar dat mogelijk was hebben we ook de consumenten gesproken. Daarbij werd om onze gewezen partijleider Wouter Bos te citeren, steeds de vraag gesteld wat 'anders en beter' kan. Ook in de relatie met de lokale overheid.

De leden van de themagroep zijn overal in het veld zeer welwillend ontvangen. Wel vonden onze werkbezoeken plaats tegen de achtergrond waarin de Partij van de Arbeid niet vanzelfsprekend meer wordt gezien als een bondgenoot van de 'verworpenen der aarde'. We werden vaak op onze medeverantwoordelijkheid gewezen voor, laten we het voorzichtig stellen, niet door iedereen gedragen Haags beleid. 'Door die Asscher van jou ga ik naar de verdommenis', werd een van de leden van onze themagroep in een inloophuis voor dak- en thuislozen toegevoegd. Het heeft ons er niet van weerhouden het gesprek met een ieder blijmoedig aan te gaan.

Soms hebben we ook een mening gevormd zonder uitvoerig veldwerk te doen en op een terrein waarbij het (niet direct) om de meest kwetsbaren ging. Zo maken we ons zorgen over het fenomeen 'Happy Hour'. In een korte tijd heel veel alcohol tot je nemen omdat het goedkoop is. Niets meer en niets minder dan een aanmoediging tot onmatigheid. Dat een fors deel van de Amsterdamse

horeca 'Happy Hours' aanbiedt – waar ook 'ingedronken' wordt om in de stemming voor een volgend evenement aan te komen - maakt de tegelijkertijd geuite zorg over toegenomen alcoholgebruik en comazuipen onder de jeugd hypocriet.

1) *Het 'Happy Hour' in de Amsterdamse horeca verdient ontmoediging. In het kader van preventie van alcoholmisbruik dient de gemeente in gesprek te gaan met horecaexploitanten om hen op hun verantwoordelijkheid te wijzen.*

Over preventie gesproken: de volkswijsheid 'voorkomen is beter dan genezen' blijft voor ons onverminderd opgeld doen. De Partij van de Arbeid heeft – zie ontwikkelingssamenwerking, zie kunst – een wat ons betreft goede traditie van budgetnormering. In die lijn stellen wij dat:

2) *Tien procent van het totale bedrag dat in Amsterdam aan zorg wordt uitgegeven, dient te worden besteed aan preventie.*

Steeds meer instellingen werken met vrijwilligers. Soms uit principe, soms ook uit noodzaak en ingegeven door bezuinigingen. Uitstekende scholing, vorming en training van vrijwilligers is van het grootst mogelijke belang, maar niet overal vanzelfsprekend. De lokale overheid heeft een taak als het gaat om kwaliteitsbewaking van de uitvoerders van door haar gefinancierde diensten.

3) *Scholing, vorming en training van vrijwilligers moet een belangrijk criterium worden in de kwaliteitstoetsing door de lokale overheid van de instellingen die zorg en ondersteuning bieden aan de meest kwetsbaren.*

Daarnaast vragen wij begrip voor het feit dat:

4) *Bij een aantal instellingen die zorg en ondersteuning bieden aan de meest kwetsbaren in de stad, is de rek er voor wat betreft bezuinigingen op professionals uit. Veel, maar niet alles, kan worden*

gedaan door vrijwilligers. Verdere inkrimping van betaalde krachten binnen deze instellingen is zeer onwenselijk.

Voor dat we naar de verschillende deelgebieden gaan een laatste opmerking van algemene aard. De visie dat beleid met betrekking tot meest kwetsbare groepen in de stad in eerste instantie moet worden ingegeven door overwegingen van veiligheid en openbare orde wint de laatste jaren terrein, maar wordt door ons niet gedeeld.

5) Beleid met betrekking tot de meest kwetsbare groepen moet eerst en vooral worden ingegeven door motieven van volksgezondheid.

A) Dak – en thuislozen.

Op het hoogtepunt van de vluchtelingencrisis stelde de Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb dat geen mens in zijn stad op straat slaapt. Wij hebben Ahmed's succes op dit gebied niet kunnen controleren, maar stellen onomwonden dat:

6) In een beschaafde stad als Amsterdam hoort niemand op straat te slapen.

Omdat het aantal plaatsen in de nachtopvang tekortschiet en de nachtopvang seizoensgebonden is bepleiten wij:

7) Een substantiele uitbreiding van het aantal plekken in de nachtopvang en mogelijkheden voor nachtopvang gedurende 365 nachten per jaar.

De themagroep zorg van de Amsterdamse Partij van de Arbeid onderkent het grote belang van laagdrempelige voorzieningen voor dak- en thuislozen. De inloophuizen van 'De Regenboog' vervullen met betrekking tot 'bad en brood' – het 'bed' wordt verzorgd door het Stoelenproject – een cruciale rol in de stad.

8) Inloophuizen voor dak – en thuislozen moeten worden gevrijwaard van verdere bezuinigingen.

En

- 9) In de stadsdelen Noord en Oost een inloophuis voor dak-en thuislozen moet komen. Een dergelijke voorziening ontbreekt in deze stadsdelen, terwijl ze niet minder dak- en thuislozen herbergen.**

Het ontbreekt de lokale overheid aan mogelijkheden om inkomenspolitiek te voeren. Dat neemt niet weg dat er een signaal naar onze Haagse partijgenoten afgegeven dient te worden. Het feit dat de uitkeringen zijn bevroren, maar de kosten van levensonderhoud wel zijn gestegen heeft tot vergroting van de sociale problematiek onder dak – en thuislozen – en natuurlijk niet alleen onder hen – geleid. Het wordt voor kwetsbare Amsterdammers steeds moeilijker om het hoofd boven water te houden. Daarnaast wordt het voor de instellingen die zich om hen bekommeren door jarenlange bezuinigingen een steeds grotere uitdaging op een adequate manier voor hen zorg te dragen. Dat de particuliere initiatieven in de stad om kwetsbare groepen bij te staan groeien en bloeien, is hartverwarmend. Dat laat onverlet dat:

- 10) Het zorgdragen voor een fatsoenlijk bestaan een kerntaak van de overheid is.**

We onderkennen al eerder dat vrijwilligers een grote rol spelen in de laagdrempelige zorg voor de meest kwetsbare Amsterdammers. Bij een bezoek aan het inloophuis 'MAKOM' in De Pijp vernamen we dat TBC-controles tegenwoordig niet meer vergoed kunnen worden door de inloophuizen. Dat kan op termijn een rem betekenen op de instroom van vrijwilligers.

- 11) De gemeente Amsterdam moet zorgdragen voor de vergoeding van de TBC-controles voor Amsterdammers die vrijwilligerswerk doen op plekken waar een risico op besmetting met TBC bestaat.**

Kunstuitingen vergroten het gevoel van eigenwaarde, zeker bij mensen bij wie dat gevoel van eigenwaarde niet vanzelfsprekend sterk ontwikkeld is. In de kunstsuite van 'MAKOM' worden – net overigens als bij een groot aantal dagbestedingen voor mensen met dementie of een verstandelijke handicap – prachtige dingen gemaakt. Het gevoel van trots en eigenwaarde zou verder kunnen worden vergroot wanneer deze kunstuitingen aan een breder publiek worden getoond. Daarom vragen wij aan onze partijgenoten in de gemeenteraad een initiatief te nemen om te bewerkstelligen dat:

12) *De gemeente Amsterdam vraagt bij door de gemeente gefinancierde kunstinstellingen ruimte voor exposities van kunstuitingen van mensen uit kwetsbare groepen.*

Veel dak – en thuislozen hebben ondanks het prachtige werk van de laagdrempelige instellingen zorgtekorten. In het – niet eens zo grijze – verleden was de toegang tot (medische) basiszorg beter omdat een arts, een tandarts, een sociaal psychiatrisch verpleegkundige en een maatschappelijk werker spreekuur hielden in (een aantal) laagdrempelige voorzieningen. De afschaffing van een dergelijk spreekuur heeft geleid tot een verschraving van het zorgaanbod.

13) *In Amsterdam wordt het spreekuur voor arts, tandarts, sociaal psychiatrisch verpleegkundige en maatschappelijk werker heringevoerd, in ieder geval bij Het Stoelenproject.*

Zonder direct tot een concrete aanbeveling te komen om hun situatie te verbeteren: de themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam maakt zich ernstige zorgen over de postie van wat wordt genoemd 'de nieuwe armen'. Het gaat hier bijvoorbeeld om mensen die werkloos raken, hierdoor in een isolement komen en letterlijk huis en haard verliezen. Bij deze mensen is vaak geen sprake van psychiatrische en/of verslavingsproblematiek. Dat gegeven maakt te vaak dat deze nieuwe armen te vaak buiten praktisch alle vangnetten voor hulpverlening vallen. Daarmee wordt hun lot vaak van kwaad tot erger.

B) Dementiezorg.

Het gaat – in Amsterdam en daarbuiten - niet goed met de vroegsignalering van dementie. Cognitieve problemen worden vaak te laat onderkend waardoor noodzakelijke zorg te laat – of niet - in beeld komt. Mede hierom – maar om meerdere redenen - omarmt de themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam het oude idee van het consultatiebureau voor ouderen.

14) *Amsterdam voert een bezoekproject 75 plus in, waarbij Amsterdammers van 75 jaar en ouder gericht worden bevraagd op (niet onderkende) gezondheidsproblemen en zorgtekorten.*

De casemanager dementie is een van de betere zorginnovaties van de afgelopen vijftwintig jaar. De casemanager dementie is de gids voor de dementerende en diens naasten wanneer het gaat om dementiezorg. Toeleiding naar dagbehandeling en thuiszorg, psycho-educatie voor de mantelzorger, crisismanagement bij een noodzakelijke opname: de casemanager doet het allemaal. De themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam vindt de bezuinigingen op het casemanagement dementie onverstandig, vooral in het kader van de noodzaak de mantelzorger goede ondersteuning te bieden. De grote zorgkoepels – Cordaan, Amsta, Amstelring enzovoort – zijn niet de meest aangewezenen om het casemanagement uit te voeren, simpelweg omdat het niet in het bedrijfsbelang past.

15) *Het casemanagement dementie dient van lokale overheidswege te worden onderkend als een vitale schakel in de keten dementiezorg.*

En

16) *Het casemanagement dementie dient bij voorkeur te worden ondergebracht bij de huisarts of bij de lokale overheid. (het 'Montfoortmodel')*

Het aantal jong dementerenden – tussen de 50 en de 65, met uitschieters onder de 50 – groeit fors, ook omdat de diagnostische mogelijkheden zijn verbeterd. Er zijn praktisch geen voorzieningen voor deze groep, noch intramuraal, noch extramuraal. Daardoor krijgt deze doelgroep niet de bij het beeld passende zorg of – erger nog – helemaal geen zorg. In Amsterdam komt het niet tot een passend initiatief voor jong dementerenden, wellicht omdat Amsterdam te klein is voor een specifieke voorziening.

17) *Amsterdam neemt met gemeenten Amstelveen, de Haarlemmermeer, Haarlem en Zaanadam een initiatief om te komen tot een regionaal expertisecentrum voor jong dementerenden, met als doel te komen tot het exploiteren van een aantal specifieke voorzieningen voor deze doelgroep.*

'Het houdt niet op, niet vanzelf'. Te vaak zijn (ook) mensen met dementie slachtoffer van mishandeling en uitbuiting. De signalering lijkt doorgaans op orde, maar aan daadwerkelijke actie op basis van vernoedens schort het vaak. In de woorden van Freek Gillissen, verpleegkundig consulent bij de Alzheimerpoli van VUMC: 'ik krijg de mensen niet te pakken die actie zouden moeten ondernemen'. Complicerend is het feit, dat er bewezen moet worden dat er sprake is van mishandeling of uitbuiting en dat de 'verdachte' niet hoeft te bewijzen dat het niet zo is.

18) *Vervolgactie op (het vermoeden van) ouderenmishandeling wordt vergemakkelijkt door de invoering van omgekeerde bewijslast, waarbij iemand die wordt verdacht van de mishandeling of uitbuiting van iemand met dementie aannemelijk moet kunnen maken onschuldig te zijn.*

Bij verschillende werkers in de dementiezorg in Amsterdam bestaat de vrees dat de gemeente het zogenaamde doelgroepenbeleid wil loslaten. Als themagroep zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam delen wij de zorg.

- 19) *Het loslaten van het doelgroepenbeleid is volstrekt onwenselijk. Wanneer je doelgroepenbeleid loslaat, laat je specifieke zorg – en daarmee zorg op maat – los.***

De eigen bijdrage via de WMO en de WLZ gaat sky high. Dat geldt zeker niet alleen, maar ook voor de dementiezorg. Er zijn veel voorbeelden van mensen die om financiële redenen van medisch geïndiceerde zorgverlening, bijvoorbeeld dagbehandeling, afzien. De themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam beziet met tevredenheid de leidende rol die raadsfractie heeft genomen in het verzet tegen de torenhoge eigen bijdrage.

- 20) *De hoge eigen bijdragen die via de WMO en de WLZ worden geheven doen mensen afzien van (medisch) noodzakelijke zorgverlening en vormen derhalve een bedreiging voor de volksgezondheid.***

Het aantal mensen met dementie met een zeer beperkt steunsysteem of zelfs helemaal geen mantelzorgers neemt fors toe. Het pleidooi voor 'meer mantelzorg' wordt in veel gevallen door feiten en cijfers achterhaald. Daarnaast is een toenemend aantal mantelzorgers voor mensen met dementie overbelast. Hen vragen 'nog iets meer' te doen is naar onze mening niet rechtvaardig.

- 21) *De (lokale) overheid zou zich meer rekenschap moeten geven van het steeds vaker ontbreken van mantelzorgers en van de kwetsbaarheid van mantelzorgers in de gevallen dat ze wel aanwezig zijn. Pleidooien voor meer inspanningen van mantelzorgers zijn vaak ingegeven uit oogpunt van bezuinigingen en houden te weinig rekening met het risico op overbelasting.***

Er is in de stad een gebrek aan logeervoorzieningen voor mensen met dementie. Dat tekort houdt in dat de mogelijkheden voor respijtzorg voor de mantelzorgers te beperkt zijn.

22) *In Amsterdam zouden er tenminste twee logeerhuizen met vijftien bedden voor mensen met dementie moeten komen.*

Steeds meer gemeenten tooien zich met het predikaat dementievriendelijke gemeente. Wij hebben de stellige indruk dat dit wel eens te gemakkelijk geschiedt. Dat de gemeente Amsterdam zich nog niet tot dementievriendelijke gemeente heeft bestempeld, acht de themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam verstandig.

23) *Alvorens zich te tooien met het predikaat dementievriendelijke gemeente, dient Amsterdam zich in het veld goed te oriënteren aan welke voorwaarden een dementievriendelijke lokale overheid zou moeten voldoen.*

Ook wanneer het om dementiezorg gaat, hebben de kleinere spelers op de markt minder kans om een gunning te krijgen. Wat er bij een 'kleine speler' – bijvoorbeeld Seniorencareplan - bij komt, moet er bij 'een grote speler' – bijvoorbeeld Amsta, Cordaan, Amstelring – af. Wanneer er een herverdeling ten gunste van de kleinere spelers 'dreigt' te komen, dreigen de grotere spelers dat verlies van door hen geleverde diensten de continuïteit van zorg in gevaar kan brengen. Voor dat argument zwicht Amsterdam te vaak en dat maakt de concurrentie oneerlijk.

24) *Niet de marktwerking in de dementiezorg is het probleem, maar veeleer dat de verschillende spelers op de markt niet dezelfde kansen krijgen. Dat verschaalt op termijn het aanbod.*

De themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam acht de versnippering en verschotting in de dementiezorg volstrekt ongewenst. WMO, WLZ, ZVW: er heerst volstrekte onduidelijkheid waarom een bepaalde vorm van zorg waarom welke zorg onder welke wet valt.

Hierdoor ontstaat willekeur. Aanbodgerichtheid en budgetgerichtheid vieren hoogtij, terwijl het om klantgerichtheid zou moeten gaan. Waar hokjes zouden moeten worden opgeheven, wordt meer en meer geprobeerd in hokjes te proppen.

25) *De lokale overheid is niet verantwoordelijk voor wetgeving, maar lokale politici hebben wel een taak om kritisch te beschouwen welke de consequenties zijn van wetgeving voor haar ingezetenen. Er ligt reeds nu voldoende materiaal op basis waarvan de raadsfractie van de Partij van de Arbeid in Amsterdam bij de partijgenoten in Den Haag zou moeten aandringen om een kritische evaluatie van WMO, WLZ en ZVW in relatie tot dementiezorg te initiëren. Haast lijkt bij de invoering ten koste te zijn gegaan van zorgvuldigheid.*

C) Kinderen.

De themagroep Zorg van de Partij van de Arbeid Amsterdam heeft ook een werkbezoek gebracht aan De Kindertelefoon. Wij zijn onder de indruk geraakt van de werkwijze van De Kindertelefoon. De bij De Kindertelefoon werkzame vrijwilligers worden, via de telefoon en via de chat, geconfronteerd met een veelheid aan onderwerpen – geweld, seksualiteit, rouw, school, radicalisering, misbruik – waarbij luisteren en het een beroep doen op het probleemoplossend vermogen van kinderen zelf centraal staan. Dat ook vrijwilligers uiterst professioneel kunnen werken, is ons bij het werkbezoek duidelijk geworden. De Kindertelefoon neemt de notie dat meest kwetsbaren in de samenleving de kwalitatief beste zorg en aandacht verdienen uiterst serieus. Het motto ‘kinderen eerst’ van de gewezen politiek leider van de Amsterdamse Partij van de Arbeid en huidige vice-premier viert bij De Kindertelefoon duidelijk hoogtij. Op het moment schrijvens van deze eindrapportage hebben wij ons nog onvoldoende verdiept in de zorg aan kwetsbare kinderen om hierover politieke uitspraken te doen. Wij achten dit onderwerp wel uiterst relevant voor vervolgonderzoek.

Wij zijn medewerkers en cliënten van de inloophuizen 'MAKOM' en 'Bilderdijkstraat' van de Stichting De Regenboog zeer erkentelijk voor het feit dat zij ons wilden ontvangen en voor hun openhartigheid. Dat geldt evenzeer voor medewerkers en cliënten van het Stoelenproject, het Odensehuis (inloophuis voor mensen met dementie), Freek Gillissen van de Alzheimerpoli van het VUMC, Joke Bos van de Amsterdamse Ontmoetingsgroepen, Sebastiaan Scholten van Seniorencareplan, de medewerkers van de kindertelefoon, huisarts Theo uit De Vogelbuurt en Marleen Schuurman, maatschappelijk werker namens de stichting DORAS. De solidaire samenleving die de Partij van de Arbeid voorstaat, zou zonder jullie inzet niet te realiseren zijn.

Juni 2016, Ayse Tekin-Konuksever, Arjan Miedema, Martin Willems, Jesse Bos, Esther de Vries en Job van Amerongen.